

Sygn. akt I ACa 894/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SA Ewa Kaniok

Sędziowie: SA Zbigniew Cendrowski

SA Jacek Sadowski (spr.)

Protokolant: sekr. sąd. Marta Lach

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. G. (1) i A. G. (2)

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 lutego 2012 r.

sygn. akt I C 531/10

1. ***oddala apelację,***

2. ***zasądza od A. G. (1) i A. G. (2) na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Sygn. akt I ACa 894/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie rozpoznając sprawę ponownie po uchyleniu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie uprzednio wydanego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, oddalił powództwo A. G. (1) i A. G. (2) wniesione przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki o zapłatę odszkodowania.

Podstawą wydanego wyroku były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji.

T. G., A. G. (3) i A. G. (2) są następcami prawnymi uprzednich właścicieli przedsiębiorstwa (...) spółki jawnej z siedzibą w P.. Zarządzeniem z dnia 18 września 1950 roku Prezes Centralnego (...) na podstawie dekretu z dnia 16 grudnia 1918 roku w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego ustanowił przymusowy zarząd państwowy nad przedsiębiorstwem Fabryka (...) i G." spółka jawna z siedzibą w P., ul. (...). Przedsiębiorstwo to zostało przekazane

w zarząd Dyrekcji Metalowego i Elektrycznego Przemysłu Miejscowego w P. protokołem zdawczo - odbiorczym sporządzonym w dniu 22 lutego 1951 roku. Orzeczeniem Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 29 listopada 1958 roku przedsiębiorstwo Fabryka (...) i G." spółka jawna zostało przejęte na własność Państwa z dniem 8 marca 1958 roku. Podstawę prawną stanowił art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym. Łącznie z przedsiębiorstwem przeszła na własność Państwa wchodząca w jego skład nieruchomość zapisana w księdze wieczystej KW nr (...) przy ul. (...) o ogólnej powierzchni 0.0775 ha wraz ze znajdującymi się na niej budynkami. Ponadto w dniu 3 maja 1972 roku Minister Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych wydał decyzję w przedmiocie przejścia na własność Państwa nieruchomości przy ul. (...) w P., oznaczonej jako działka nr (...), KW nr (...), o powierzchni 1200 m⁽²⁾, stanowiącej składnik majątkowy przedmiotowego przedsiębiorstwa. W dniu 30 grudnia 1991 roku Wojewoda (...) wydał decyzję stwierdzającą nabycie przez Miasto P. własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...) uregulowanej w księdze wieczystej KW nr (...). Z kolei decyzją z dnia 15 września 1992 roku Wojewoda (...) stwierdził nabycie z dniem 5 grudnia 1990 roku przez Fabrykę (...) w P. prawa użytkowania wieczystego gruntu położonego w P. w rejonie ulic (...) - Roboczej, składającego się z działek nr (...) oraz nieodpłatne nabycie własności budynków i urządzeń położonych na tym gruncie. W dniu 11 lipca 1997 roku Wojewoda (...) wydał decyzję stwierdzającą nabycie przez Miasto P. własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), a zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...).

Decyzją z dnia 27 stycznia 1999 roku Minister Gospodarki stwierdził nieważność zarządzenia Prezesa Centralnego (...) z dnia 18 września 1950 roku jako wydanego z rażącym naruszeniem prawa z uwagi na fakt, iż przedsiębiorstwo w dacie objęcia przymusowym zarządem państwowym było czynne. Natomiast decyzją z dnia 9 sierpnia 1999 roku Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 29 listopada 1958 roku. Z kolei w dniu 25 kwietnia 2002 roku Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał decyzję stwierdzającą nieważność decyzji Wojewody (...) z dnia 30 grudnia 1991 roku i z dnia 11 lipca 1997 roku w przedmiocie stwierdzenia nabycia przez Miasto P. nieruchomości przy ul. (...) objętej w księgach wieczystych KW nr (...) i KW nr (...). W dniu 3 września 2002 roku Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i (...) Miast wydał decyzję stwierdzającą nieważność orzeczenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 3 maja 1972 roku. Na podstawie protokołu zdawczo - odbiorczego z dnia 25 października 2002 roku przekazano powodowi nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), obręb P., arkusz mapy 7, o powierzchni 421 m⁽²⁾, (...), oraz działkę nr (...), obręb P., arkusz mapy 7, o powierzchni 301 m⁽²⁾, (...), zabudowaną budynkiem mieszkalnym, w którym wyodrębniono 10 lokali mieszkalnych. W dniu 14 listopada 2003 roku T. G., A. G. (1) i A. G. (2) sprzedali zabudowane nieruchomości położone przy ul. (...) w P., stanowiące działkę nr (...) o obszarze 0.04.21 ha (...) oraz działkę nr (...) o obszarze 0.03.01 ha (KW nr (...)) za cenę 210.000 zł.

W dniu 3 marca 2003 r. T. G., A. G. (1) i A. G. (2) wystąpili do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (który przekazał wniosek według właściwości Ministrowi Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej) o przyznanie w trybie art. 160 k.p.a. odszkodowania w wysokości 395.743,92 zł za rzeczywistą szkodę spowodowaną bezprawnym przejęciem przedsiębiorstwa. W kolejnych pismach żądanie to zostało rozszerzone – w piśmie z dnia 18 maja 2004 roku rozszerzono żądanie o odszkodowanie za utracone korzyści (kwota 2.264.024 zł), zaś w piśmie z dnia 27 października 2003 roku - o odszkodowanie (bez sprecyzowanej kwoty) za szkodę spowodowaną przejęciem składników majątkowych (papiery wartościowe, aktywa i pasywa wobec dostawców i odbiorców, zgromadzone surowce i materiały, czysty zysk) nie ujętych w przedstawionym uprzednio operacie szacunkowym z dnia 26 lutego 2003 roku. Na mocy decyzji z dnia 5 stycznia 2005 roku Minister Gospodarki i Pracy przyznał odszkodowanie w wysokości 1.546.695,44 zł, w tym z tytułu rzeczywistej szkody powstałej w mieniu ruchomym i nieruchomym przedsiębiorstwa, w wysokości 842.837,78 zł oraz z tytułu utraconych korzyści za okres od dnia 17 października 1997 roku do dnia 3 września 2002 roku w wysokości 823.659,38 zł, po odliczeniu zobowiązań na rzecz Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego w wysokości 119.801,72 zł. Z łącznej kwoty odszkodowania przyznano na rzecz T. G. kwotę 773.347,72 zł, stanowiącą 1/2 ogólnej wartości szkody rzeczywistej oraz utraconych korzyści, na rzecz A. G. (1) kwotę 386.673,86 zł stanowiącą 1/4 ogólnej wartości szkody rzeczywistej oraz utraconych korzyści, oraz na rzecz A. G. (2) kwotę 386.673,86 zł stanowiącą 1/4 ogólnej wartości szkody rzeczywistej i utraconych korzyści.

W dniu 13 lutego 2004 roku Minister Infrastruktury po rozpatrzeniu wniosku T. G. wydał decyzję odmawiającą stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 15 września 1992 roku wydanej w sprawie uwłaszczenia Fabryki (...) w P., w części dotyczącej działki nr (...) o powierzchni 0,1202 ha położonej przy ul. (...) w P. (objętej KW nr (...)). Decyzją z dnia 21 września 2006 roku Minister Budownictwa, po ponownym rozpoznaniu sprawy, utrzymał w mocy decyzję z dnia 13 lutego 2004 roku. Minister Infrastruktury decyzjami z dnia 16 kwietnia 2009 roku i z dnia 26 czerwca 2009 roku odmówił stwierdzenia nieważności swoich decyzji z dnia 13 lutego 2004 roku i z dnia 21 września 2006 roku. Wyrokiem z dnia 27 listopada 2009 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. oddalił skargi A. G. (2), A. G. (1) i T. G. na decyzję Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2009 roku. Po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 10 lutego 2011 roku uchylił zaskarżony wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 listopada 2009 roku oraz decyzje: Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2009 roku, Ministra Infrastruktury z dnia 16 kwietnia 2009 roku, Ministra Budownictwa z dnia 21 września 2006 roku i Ministra Infrastruktury z dnia 13 lutego 2004 r.

Mając powyższe ustalenia na uwadze sąd okręgowy uznał wniesione w tej sprawie powództwo za niezasadne.

Jak wskazał sąd okręgowy, spór pomiędzy stronami w niniejszej sprawie dotyczył istnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Skarbu Państwa z tytułu wydania wadliwych aktów administracyjnych – decyzji Prezesa Centralnego (...) w P. z dnia 18 września 1950 r. w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad przedsiębiorstwem należącym do poprzedników prawnych powodów, decyzji Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 29 listopada 1958 roku w przedmiocie stwierdzenia przejścia tego przedsiębiorstwa na własność Państwa wraz z nieruchomością objętą księgą wieczystą KW nr (...) o ogólnej powierzchni 0.0775 ha i znajdującymi się na niej budynkami, a także orzeczenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych w przedmiocie przejścia na własność Państwa nieruchomości przy ul. (...) w P., oznaczonej jako działka nr (...), KW nr (...), o powierzchni 1200 m kw., stanowiącej składnik majątkowy przedmiotowego przedsiębiorstwa.

Jak wskazał sąd okręgowy, zgodnie z regulacją międzyczasową wyrażoną w art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 162, poz. 1692), zastosowanie w rozpoznawanej sprawie znajduje art. 160 k.p.a. Stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej lub stwierdzenie, że została ona wydana z rażącym naruszeniem prawa przesądza jedynie o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności. Pozostałe przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa (szkoda i jej wysokość, związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem szkodzącym w postaci wadliwej prawnie decyzji a szkodą) podlegają natomiast dowodzeniu w procesie na zasadach ogólnych (art. 6 k.c.).

Jak wskazał sąd okręgowy, powodowie na mocy decyzji Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 stycznia 2005 roku otrzymali odszkodowanie za szkodę rzeczyswą w mieniu ruchomym i nieruchomym przedsiębiorstwa oraz za utracone korzyści za okres od 17 października 1997 roku do 3 września 2002 roku, po odliczeniu zobowiązań publicznoprawnych. Ponadto odzyskali nieruchomość położoną w P. przy ul. (...), którą następnie sprzedali za kwotę 210.000 zł. Powodowie nie mogą natomiast skutecznie domagać się odszkodowania w zakresie *lucrum cessans*. Powództwo w tej części nie mogło więc być uwzględnione. Z kolei powództwo odnoszące się do odszkodowania z tytułu przejścia przez Państwo nieruchomości przy ul. (...) w P. podlegało oddaleniu jako przedwczesne. Nadal bowiem nie została rozstrzygnięta na drodze administracyjnej kwestia stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody (...) z dnia 15 września 1992 roku w przedmiocie nabycia z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku przez (...) Zakłady (...) w P. (następnie Fabryka (...)) prawa użytkowania wieczystego do działki nr (...) przy ul. (...). Po stronie powodów wciąż istnieje zatem możliwość wzruszenia decyzji z dnia 15 września 1992 roku i odzyskania nieruchomości przy ul. (...) w P.. W tej sytuacji brak jest obecnie podstaw do orzekania o odszkodowaniu. W ocenie sądu okręgowego nie zasługiwał także na uwzględnienie zarzut powodów odnośnie bezpodstawnego potrącenia przez organ administracji wzajemnych wierzytelności przy wyliczaniu należnego odszkodowania. Nie było to bowiem w istocie potrącenie w rozumieniu art. 498 i nast. k.c., lecz uwzględnienie pasywów przedsiębiorstwa przy ustalaniu szkody rzeczywistej, która stanowi

różnicę między tym, czym powodowie dysponowaliby gdyby nie wystąpiło zdarzenie powodujące szkodę, a tym, czym dysponują na skutek tego zdarzenia. Ponadto w zakresie żądania odszkodowania za przejęcie nieruchomości przy ul. (...) w P. powodowie nie wykazali, aby ich roszczenia nie zostały w pełni zaspokojone na skutek wydania przez Ministra Gospodarki i Pracy decyzji z dnia 5 stycznia 2005 roku. (...) dowodowa w tym zakresie należała do powodów, zgodnie z zasadą wynikającą z art. 6 k.c. Powodowie nie tylko nie wykazali wysokości szkody, której naprawienia domagali się w tej sprawie, ale również nie sprecyzowali, co dokładnie składa się na kwotę podaną w piśmie procesowym z dnia 25 sierpnia 2011 roku, w szczególności - jaka jej część obejmuje szkodę rzeczywistą, a jaka utracone korzyści i w stosunku do których nieruchomości oraz za jaki okres. Powodowie nie wyjaśnili również skąd wynika solidarność między nimi w zakresie żądanego odszkodowania, którego wysokość nie uwzględnia faktu uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo wniesione przez T. G..

Wydany w tej sprawie wyrok zaskarżony został w całości przez stronę powodową, która wniosła o jego zmianę i zasądzenie żądanego odszkodowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. W apelacji zawarte zostały następujące zarzuty:

1/ błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 415 k.c. w związku z art. 417 § 1 i 2 i 417¹ § 2 k.c., polegające na niezasadnej odmowie zasądzenia odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem bezprawnych decyzji administracyjnych, podczas gdy na podstawie art. 160 par.5 k.p.a. powodowie zasadnie zaskarżyli do sądu powszechnego decyzję Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 stycznia 2005 r.;

2/ naruszenie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa, w szczególności art. 11 w zw. z art. 59 § 1 pkt. 9 oraz art. 68 w zw. z art. 70 ustawy oraz art. 498 k.c., polegające na bezpodstawnym potrąceniu kwoty 119.801,72 zł. z tytułu zobowiązań przedsiębiorstwa (...) sp. j. na rzecz Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego pomimo, że należności te winny być rozliczane na bieżąco z przychodów tegoż przedsiębiorstwa, które było dochodowe, a ostateczny, bieżący termin rozliczania upływał z końcem roku kalendarzowego, za który był rozliczany bilans, zatem potrącone zostały roszczenia przedawnione, a nadto roszczenia te nie podlegały potrąceniu;

3/ naruszenie przepisu art. 378 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu sprawy w stosunku do T. G.;

4/ naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., w szczególności poprzez bezpodstawne pominięcie w uzasadnieniu wyroku odmowy przeprowadzenia dowodu z przesłuchania biegłych, którzy byli autorami specjalistycznych opinii złożonych do akt, w tym rzeczoznawców Stowarzyszenia (...) w W., autorów operatów szacunkowych, sporządzonych na zlecenie Ministerstwa Gospodarki i Pracy, a także niedokonanie jakiegokolwiek analizy wyliczeń rozmiaru szkody i wielkości odszkodowania, przedłożonych przez powodów i pełnomocników.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna.

Na wstępie wskazać należy, że skarżący nie zakwestionował ustaleń faktycznych poczynionych w tej sprawie przez sąd okręgowy, ograniczając zarzuty naruszenia prawa procesowego jedynie do zarzutu naruszenia art. 378 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. Sąd pierwszej instancji trafnie stwierdził, że okoliczności faktyczne w tej sprawie, to jest fakt wydania szeregu decyzji nacjonalizacyjnych i uwłaszczeniowych w stosunku do majątku przedsiębiorstwa (...) spółka jawna w P. oraz fakt wydania późniejszych decyzji nadzorczych stwierdzających nieważność tych decyzji (decyzji Prezesa Centralnego (...) z dnia 18 września 1950 roku, decyzji Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 29 listopada 1958 roku, decyzji Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 3 maja 1972 roku, decyzji Wojewody (...) z dnia 30 grudnia 1991 roku i z dnia 11 lipca 1997 roku) nie były pomiędzy stronami sporne. Dokonane w tym zakresie ustalenia faktyczne sąd apelacyjny uznaje za prawidłowe i czyni podstawą dalszych rozważań w tej sprawie.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 378 k.p.c. Przepis ten wyznacza zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym i adresowany jest do sądu odwoławczego. Nie może więc być przedmiotem naruszenia,

czego nie dostrzega pełnomocnik skarżących, przez sąd pierwszej instancji. Niezależnie od tego wskazać należy, że wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 września 2007 r. oddalający powództwo odszkodowawcze T. G., A. G. (1) i A. G. (2) wniesione przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki został uchylony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 26 marca 2010 r. jedynie w części rozstrzygającej o powództwie A. G. (1) i A. G. (2). W tym zakresie sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Apelacja powoda T. G. została natomiast prawomocnie odrzucona. Zakres przekazania sprawy przez sąd apelacyjny wyznaczał dalszą kognicję sądu pierwszej instancji. W efekcie powództwo wniesione w tej sprawie przez T. G., prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 września 2007 r., nie mogło być przedmiotem ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. Oceny tej nie zmienia fakt współuczestnictwa materialnego niekoniecznego (zwykłego), które występuje w tej sprawie po stronie powodowej.

Nie można podzielić zarzutów skarżącego skupionych wokół naruszenia art. 328 2 k.p.c. Wbrew wywodom skarżącego, sąd okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odniósł się do oferowany przez stronę powodową dowodów w postaci złożonych do akt ekspertyz sporządzonych na zlecenie T. G.. Ekspertyzy te słusznie uznane zostały przez sąd pierwszej instancji za dowód z dokumentu prywatnego, z którego wynika jedynie fakt, że osoba, która dokument ten podpisała wyraziła zawarty w nim pogląd (art. 245 k.p.c.). Poza trafnie przytoczonym w tym zakresie przez sąd okręgowy wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 199/09, można w tym miejscu przywołać również między innymi stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 487/08, czy we wcześniejszych orzeczeniach z dnia 8 czerwca 2001 r., I PKN 468/00, z dnia 20 stycznia 1989 r., II CR 310/88, z dnia 8 listopada 1988 r., II CR 312/88.

Pozasądowa ekspertyza rzeczoznawcy sporządzona na zlecenie strony podlega ocenie sądu jako dowód z dokumentu prywatnego, a nie jako dowód z opinii biegłego, jak wydaje się wywodzić w uzasadnieniu złożonej apelacji pełnomocnik skarżących. Nie można więc podzielić wywodów pełnomocnika skarżących, że przedstawione przez stronę powodową ekspertyzy i zawarte w nich wyliczenia stanowiły dowód na okoliczność zakresu i rozmiaru szkody poniesionej przez powodów. Nie można również zgodzić się z twierdzeniami pełnomocnika skarżących, że wymagały one jedynie ewentualnego doprecyzowania i doprecyzowanie to na zlecenie sądu powinno być dokonane przez autorów tych ekspertyz. Strona skarżąca w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji nie złożyła wniosku o powołanie dowodu z opinii biegłych na okoliczność rozmiaru i wysokości poniesionej szkody. Zważyć należy przy tym, że przed sądem pierwszej instancji strona skarżąca reprezentowana była przez zawodowego pełnomocnika. Zwalniało to w istocie sąd okręgowy od podejmowania w tym zakresie działań z urzędu, w szczególności zaś od pouczenia pełnomocnika powód, że przedstawione przez niego ekspertyzy jako dowody z dokumentów prywatnych nie mogą zastąpić dowodu z opinii biegłego. Również w apelacji nie został podniesiony w tym kontekście zarzut naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c.

Wbrew wywodom pełnomocnika skarżących wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego bądź instytutu naukowego lub naukowo-badawczego nie został złożony w piśmie procesowym z dnia 25 sierpnia 2011 r. (k. 524-526). W piśmie tym pełnomocnik skarżących wniósł jedynie o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania autorów ekspertyz i operatów szacunkowych złożonych do akt tej sprawy oraz o przesłuchanie T. G.. Dowody te – zgodnie z treścią przywołanego pisma – miały być przeprowadzone celem wyjaśnienia wszelkich wątpliwości związanych z wyliczeniem szkody. Przeprowadzenie dowodu z zeznań wskazanych świadków – autorów złożonych przez stronę powodową opinii i ekspertyz pozasądowych – było w tej sprawie zbędne. Okoliczności możliwe do ustalenia za pomocą tego środka dowodowego, to jest fakt sporządzenia przez te osoby złożonych przez stronę powodową opinii i ekspertyz, nie były bowiem w toku sprawy kwestionowane. Tym samym podstawę oddalenia tych wniosków dowodowych stanowił art. 217 § 2 k.p.c. (w poprzednim brzmieniu). W efekcie niezasadne są zawarte w apelacji zarzuty odnoszące się do pominięcia tych wniosków dowodowych. Brak bezpośredniego odniesienia się do tych wniosków w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zwłaszcza jeśli zważyć na jasne stanowisko sądu pierwszej instancji co do charakteru oferowanych przez stronę powodową dowodów z pozasądowych opinii i ekspertyz, nie może stanowić podstawy do zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku. Warunkiem bowiem skutecznego podniesienia zarzutów naruszenia prawa procesowego jest wykazanie kausalnej relacji pomiędzy wskazanym przez skarżącego uchybieniem

procesowym a treścią wydanego w sprawie rozstrzygnięcia. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak jest wykazania takiej relacji przez skarżącego.

Bezzasadne są również podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego. Sąd okręgowy trafnie uznał, że dochodzone w tej sprawie roszczenie odszkodowawcze powinno być badane w oparciu o art. 160 k.p.a. Przepis art. 160 k.p.a. uchylony został z dniem 1 września 2004 r. ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 162, poz. 1692). Jednakże zgodnie z normą intertemporalną zawartą w tej ustawie (art. 5 ust. 2), do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, w tym również art. 160 k.p.a. Wykładnia art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. ostatecznie dokonana została w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10. Jeżeli więc ostateczna wadliwa decyzja administracyjna, stanowiąca źródło szkody, wydana została przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., a więc przed dniem 1 września 2004 r., do odpowiedzialności odszkodowawczej ma zastosowanie art. 160 § 1, 2 i 3 k.p.a., niezależnie od daty wydania ostatecznej decyzji nadzorczej. W efekcie bezzasadny jest podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 417 § 1 i 2 oraz art. 417¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 160 § 1 k.p.a. stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Oprócz art. 160 k.p.a., przesłanki odpowiedzialności określają ogólne przepisy o odpowiedzialności odszkodowawczej zawarte w kodeksie cywilnym (art. 361-363 k.c.).

W świetle powyższego przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w tej sprawie są:

- 1) fakt wydania decyzji administracyjnej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo wydania decyzji, co do której stwierdzono jej nieważność;
- 2) powstanie szkody;
- 3) istnienie adekwatnego związku przyczynowego (art. 361 § 1 k.c.) pomiędzy powstałą szkodą a wydaniem wadliwej decyzji administracyjnej.

Wbrew zarzutom skarżącego podzielić należy stanowisko sądu pierwszej instancji, że strona powodowa w tej sprawie nie wykazała przesłanek uzasadniających odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa ponad kwotę 1.546.695,44 zł, uprzednio przyznaną tytułem odszkodowania na mocy decyzji Ministra Gospodarki z dnia 5 stycznia 2005 roku.

Jak wynika z treści pism procesowych pełnomocnika strony powodowej powodowie dochodzą w tej sprawie kwoty 6.194.194,56 zł. Przy czym pełnomocnik powodów ostatecznie domagał się zapłaty tej kwoty na rzecz powodów solidarnie podnosząc, że dział spadku nie został jeszcze dokonany. Wywód ten jest oczywiście błędny – brak w rozpoznawanej sprawie jakiegokolwiek podstawy do przyjęcia solidarności czynnej po stronie powodowej. Ewentualne uprawnienia odszkodowawcze powodów, jako spadkobierców właścicieli znacjonalizowanego przedsiębiorstwa, ograniczone są jedynie do wysokości ich udziałów spadkowych.

Jak wynika z analizy pism procesowych pełnomocnika skarżących, w tym również treści apelacji – przy czym podzielić należy stanowisko sądu pierwszej instancji, który krytycznie ocenił stopień precyzji tych pism, zwłaszcza mając na uwadze, że ich autorem jest profesjonalny pełnomocnik – na dochodzoną w tej sprawie kwotę odszkodowania składają się w istocie roszczenia obejmujące zarówno wartość poszczególnych składników utraconego majątku przedsiębiorstwa, jak i wartość przychodów, które mogłyby zostać uzyskane z tytułu działalności tego przedsiębiorstwa. Odnośnie tej drugiej kategorii roszczeń podzielić należy stanowisko sądu pierwszej instancji, znajdujące obecnie pełne oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że na gruncie art. 160 k.p.a. roszczenie odszkodowawcze obejmuje jedynie szkodę rzeczywistą (*damnum emergens*) bez możliwości dochodzenia utraconych korzyści (*lucrum cessans*). Tym samym roszczenia skarżących z tytułu dochodów, które mogłyby zostać uzyskane

z działalności utraconego przedsiębiorstwa, nie mieszczą się w zakresie przedmiotowym odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie art. 160 k.p.a.

Co do żądanego odszkodowania z tytułu wartości poszczególnych składników utraconego majątku, zgodzić należy się z sądem okręgowym, że strona powodowa nie wykazała, pomimo ciężącego na niej obowiązku (art. 6 k.c.), aby poniesiony z tego tytułu uszczerbek majątkowy przenosił wartość przyznanego jej odszkodowania na mocy decyzji administracyjnej Ministra Gospodarki z dnia 5 stycznia 2005 r. W tym zakresie sąd apelacyjny podtrzymuje wywody zawarte we wcześniej części uzasadnienia.

Z kolei w kontekście roszczenia odszkodowawczego za utratę prawa własności nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), trafnie sąd okręgowy przyjmuje, że roszczenie to jest przedwczesne z uwagi na brak wystąpienia szkody po stronie powodowej. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 lutego 2011 uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 27 listopada 2009 roku oraz poprzedzające go decyzje nadzorcze (Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2009 roku, Ministra Infrastruktury z dnia 16 kwietnia 2009 roku, Ministra Budownictwa z dnia 21 września 2006 roku i Ministra Infrastruktury z dnia 13 lutego 2004 r.) odmawiające stwierdzenia nieważności decyzji o uwłaszczeniu na rzecz Fabryki (...) w P. przedmiotowej nieruchomości położonej w P. przy ul. (...). Wbrew wywodom apelacji wyrok NSA z 10 lutego 2011 r. nie stwarza po stronie powodowej roszczeń odszkodowawczych. Trafnie sąd okręgowy wskazuje natomiast, że na skutek tego wyroku nadal nierozstrzygnięta pozostaje na drodze administracyjnej kwestia stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody (...) z dnia 15 września 1992 roku w przedmiocie nabycia z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku przez (...) Zakłady (...) w P. (następnie Fabryka (...)) prawa użytkownika wieczystego do działki nr (...) przy ul. (...). Po stronie powodów wciąż istnieje zatem możliwość wzruszenia decyzji z dnia 15 września 1992 roku i odzyskania nieruchomości przy ul. (...) w P.. W tej sytuacji brak jest obecnie podstaw do orzekania o odszkodowaniu.

W końcu jako bezprzedmiotowy i tym samym za bezzasadny uznać należy zawarty w apelacji zarzut naruszenie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa oraz art. 498 k.c. poprzez bezpodstawne potrącenie kwoty 119.801,72 zł. z tytułu zobowiązań przedsiębiorstwa (...) sp. j. w stosunku do Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego. Wbrew wywodom skarżącego zobowiązania publicznoprawne znacjonalizowanego przedsiębiorstwa nie zostały objęte potrąceniem dokonany przez Skarb Państwa na podstawie art. 498 k.c. Zagadnienie to było zresztą przedmiotem rozważań sądu pierwszej instancji, który trafnie wskazał, że obciążające przedsiębiorstwo zobowiązania podatkowe uwzględnione zostały na etapie postępowania administracyjnego przy ocenie wartości tego przedsiębiorstwa ustalonej na potrzeby oszacowania wysokości wyrządzonej powodom szkody i w efekcie należnego im odszkodowania.

Mając powyższe na uwadze sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną apelację jako bezzasadną. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Na koszty te składały się koszty zastępstwa procesowego przysługujące Skarbowi Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono w stawce minimalnej, zgodnie z regulacjami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (§ 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia).